

професійної підготовки (використання спеціально розроблених навчальних посібників, електронних словників, відеороликів, вебквестів, професійних вебсайтів, а також автентичної художньої літератури й художніх фільмів іноземною мовою тощо). Використання зазначених технологій сприяє не лише інтенсифікації процесу навчання мови та розвитку комунікативної компетенції студентів-філологів, а й використанню ІКТ у їх майбутній професійній діяльності.

У процесі організації лінгвоосвітнього процесу слід також урахувати такі показники інформаційно-комунікативної компетенції майбутнього фахівця сфери освіти:

- усвідомлення участі системи освіти у глобальних інформаційних процесах;
- готовність до аналітичної обробки необмеженого обсягу інформації;
- прагнення до формування й розвитку особистих творчих якостей, що дають можливість генерації педагогічних ідей у сучасному інформаційному середовищі з метою отримання інноваційних педагогічних результатів, а також створення власного інформаційного середовища;
- оволодіння методами отримання, відбору, збереження, відтворення, представлення, передавання та інтеграції інформації;
- наявність високого рівня комунікативної культури й теоретичних уявлень та досвіду організації інформаційної взаємодії, що здійснюється в режимі діалогу;
- готовність до спільної з усіма суб'єктами інформаційної взаємодії оволодіння науковим та соціальним досвідом, рефлексією й саморефлексією;
- готовність до застосування сучасних інтерактивних ІКТ як важливого аспекту професійного росту в умовах безперервної освіти в мінливому інформаційному суспільстві;
- здатність до моделювання та конструювання інформаційно-освітнього середовища й прогнозування результатів власної професійної діяльності [2].

Наступною особливістю формування інформаційно-комунікативної компетенції майбутніх педагогів є наявність психологічних проблем, що виникають у процесі професійної підготовки студентів, а саме: різниця мотивацій до вивчення гуманітарних і технологічних дисциплін; конфлікт між гуманітарним складом мислення і необхідністю засвоювати точні науки. Останні фактори відбиваються як на доборі та застосуванні відповідних форм, методів і засобів навчання студентів, так і на структурі інформаційно-комунікативної компетенції майбутніх філологів. На нашу думку, подолати психологічний дискомфорт (а деколи і бар'єр) покликана правильна ціннісно-мотиваційна основа, яка базується на усвідомленні студентами не просто необхідності, а нагальної потреби у впровадженні ІКТ у навчальний процес школи. Адже на фоні загальної інформатизації сучасного суспільства ігнорування ІКТ неминуче призведе до збільшення психологічної відстані між учителем і учнями.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Підсумовуючи зазначені вище особливості формування інформаційно-комунікативної компетенції майбутніх учителів-філологів, слід зауважити, що однією із компетенцій, які в умовах інформаційного суспільства значною мірою визначають рівень професійних якостей фахівців усіх галузей, є інформаційно-комунікативна. Вона містить у собі такі якісні складові, як: володіння прийомами комп'ютерного мислення; вміння генерувати інформацію в особливий тип предметно-специфічних знань; здатність до цілепокладання в пошуку та до переробки і викладення одержаної інформації.

В основу організації лінгвоосвітнього процесу професійної підготовки майбутніх філологів доцільно покласти підхід інтеграції лінгвістичного й інформаційного змісту навчального матеріалу; врахувати показники інформаційно-комунікативної компетенції майбутнього фахівця сфери освіти; передбачити розвиток ціннісно-мотиваційного компоненту в структурі інформаційно-комунікативної компетенції; переорієнтувати професійну підготовку майбутнього педагога з пасивного в інтерактивне формування професійно значущих умінь на основі активної взаємодії із засобами ІКТ.

Література:

1. Беспалов П. В. Компьютерная компетентность в контексте личностно-ориентированного обучения / П. В. Беспалов // Педагогика. – 2003. – № 4. – С. 45–50.
2. Вдовенко І. Інформаційна компетенція у процесі формування майбутнього учителя професійної діяльності [Електронний ресурс] / Режим доступу : 2013_3_9.pdf.
3. Гуріна Т. М. Формування інформаційної компетентності в процесі фахової підготовки вчителя іноземної мови / Т. М. Гуріна // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова: зб. наук. праць. Серія «Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання» / [Гол. ред.: В. А. Андрущенко]. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – № 10. – С. 3–9.
4. Данилюк С. С. Інформаційна компетенція в межах моделі формування професійної компетентності майбутніх філологів засобами інтернет-технологій [Електронний ресурс] / Режим доступу : Pfto_2013_28_19%20(1).pdf
5. Зайцева О. Б. Формирование информационной компетентности будущих учителей средствами инновационных технологий : автореф. дис. на соискание научн. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / О. Б. Зайцева. – Брянск, 2002. – 19 с.
6. Пейчева Л. Д. Проблема інформаційної компетентності і компетентнісний підхід у психолого-педагогічній науці / Л. Д. Пейчева. [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npdntu_pps/2009_3/pejcheva.pdf
7. Тришина С. В. Информационная компетентность как педагогическая категория [Электронный ресурс] / С. В. Тришина // Интернет-журнал «Эйдос». – 2005. – Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2005/0910-11.htm>
8. Уварова Н. Л. Профессиональное лингвообразование: монография / Н. Л. Уварова, Е. Б. Фрайфельд, Ю. Н. Карпова и др. / под ред. проф. Н. Л. Уваровой. – Нижний Новгород : Изд-во ВВАГС, 2004. – 152 с.

УДК 372.881.1

В. В. Тупченко,

Луганський національний аграрний університет, м. Харків

ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЗАСОБУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

У статті розглядаються можливості іноземної мови як засобу міжкультурної комунікації у викладанні іноземної мови в аграрному університеті. Проаналізовано різні наукові підходи до вивчення проблеми міжкультурної комунікації та визначені основні напрямки у дослідженні даної проблеми.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, іноземна мова, культура, мовне співробітництво, мовна модель.

TEACHING FOREIGN LANGUAGE AS MEANS OF INTERCULTURAL COMMUNICATION IN AGRARIAN UNIVERSITY

The article deals with possibilities of foreign language as means of intercultural communication in teaching foreign language in agrarian university. Different scientific approaches to studying intercultural communication problems are analyzed and main directions in study of the problem are defined. It is well known that qualitative changes of the social and cultural character of our state political content and its entering the international arena mean foreign language to be really significant and important in practical and intellectual human activity. Foreign language is defined by many authors as means of intercultural communication to master of which is impossible without parallel studying of appropriate culture. Main directions which have been formed in research of intercultural communication are analyzed in the article. It is proved that language is a culture instrument which forms personality, it is specific means of saving and transferring information. A lot of functions are inherent to language but the main ones are means of expressing thoughts and means of communication. It is marked that intercultural aspect in foreign languages studying aimed not only at pragmatic task but at developmental and comprehensive ones as well. It is proved that under present conditions of social and economic changes, rapid growth of agrarian production a need in future agrarian specialists with high level of professional background one of the components of which should be professional knowledge of foreign language arises. But to get this aim it is necessary to change fundamentally the student attitude to foreign language studying. It is obvious that training in foreign language in agrarian university demands improvement in the system of studying organization, creation of effective didactic systems, new technologies and teaching methods. The main idea of foreign language studying is development of students ability to use foreign language as an intercultural communication instrument in any sphere of activity. It is defined that perspective of this work is forming an outlook which is based on principles identifying human values and also implies the development process of mentally rich, highly moral personality of a future specialist who is able to solve creative tasks.

Keywords: intercultural communication, foreign language, culture, language cooperation, language model.

ПРЕПОДАВАНИЕ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА КАК СРЕДСТВА МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ В АГРАРНОМ УНИВЕРСИТЕТЕ

В статье рассматриваются возможности иностранного языка как средства межкультурной коммуникации в преподавании иностранного языка в высшей школе. Проанализированы разные научные подходы к изучению проблемы межкультурной коммуникации и определены основные направления в исследовании данной проблемы.

Ключевые слова: межкультурная коммуникация, иностранный язык, культура, языковое сотрудничество, языковая модель.

Розширення та якісні зміни характеру соціально-культурного змісту політики нашої держави та вихід на міжнародну арену, визнання нашої державності, інтернаціоналізація усіх сфер життя суспільства роблять іноземну мову реально значущою та важливою у практичній та інтелектуальній діяльності людини. Вона стає діяльним фактором соціально-економічного та загальнокультурного процесу суспільства. Це підвищує статус іноземної мови як загальноосвітньої галузі освіти.

Іноземна мова визначається багатьма авторами як засіб міжкультурної комунікації, оволодіння яким неможливо без паралельного вивчення відповідної культури. «Якщо розуміти під культурою все, що робить і думає нація, то мова фіксує, як ця нація думає» [3, с. 81]. За думкою G. Brown, культура – це контекст, всередині якого ми існуємо, думаємо, відчуваємо і спілкуємося один з одним [7, р. 23]. Якщо організувати процес навчання і виховання таким чином, щоб іноземна мова вивчалася як феномен національної культури, як «мовна модель» світу цього народу і цієї культури, буде забезпечено повноцінну міжкультурну комунікацію і взаєморозуміння, тобто діалог культур.

У різні часи проблемою міжкультурної комунікації займалися як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, такі як С.М. Верещагін, В.Г. Костомаров, О.А. Корнілов, С.П. Мамонтов, А.П. Садохін, Т.Г. Грушевицька, В.Д. Попков, С.Г. Агапова, В.В. Кабакчи, В.Н. Топалова, Н.Ф. Бориско, П.Ю. Мельник, G. Brown, B.L. Whorf, E. Hall, M. Bennet, S. Merten, L. Bredella. Але найбільш інтенсивне вивчення і дослідження міжкультурної комунікації почалось з середини 80-х років ХХ сторіччя. Це пояснюється посиленням економічних і політичних зв'язків між країнами Європейського Союзу, мобільністю ринку робочої сили, зростанням кількості емігрантів, процесами їх інтеграції і вторинної соціалізації тощо, і перетворенням суспільств цих країн в мультинаціональні і мультикультурні. Процеси інтеграції західноєвропейських культур охоплюють ці країни настільки, що деякі дослідники приходять до висновку, що межі між культурами і субкультурами вже не співпадають з межами між державами [8, р. 86].

У процесі дослідницької роботи було проаналізовано різні підходи до проблеми викладання іноземної мови, але не було знайдено спроб розгляду можливостей іноземної мови як засобу міжкультурної комунікації у викладанні іноземної мови у вищій школі. Цій проблемі й присвячена означена стаття.

У дослідженні міжкультурної комунікації склалися два напрямки. Перший базується на фольклористиці і має описовий характер. Його завданнями є виявлення, описування і інтерпретація повсякденної поведінки людей з метою пояснення глибинних причин і детермінуючих факторів їхньої культури. Другий напрямок має культурно-антропологічний характер і предметом своїх досліджень має різноманітні види культурної діяльності соціальних груп і спільнот, їх норми, правила і цінності. Соціальна диференціація суспільства породжує в кожній групі свої норми і правила поведінки. Знання цих норм і правил дозволяє швидко і ефективно виходити з ситуацій міжкультурного непорозуміння [2, с. 14].

Незважаючи на розбіжності в методологічних підходах і аспектах досліджень міжкультурної комунікації, більшість вчених дотримуються думки, що головними цілями досліджень в цій сфері є наступні:

- систематичне викладання основних проблем міжкультурної комунікації, оволодіння основними поняттями і термінологією;
- розвиток культурної сприйнятливості, здібності до правильної інтерпретації конкретних проявів комунікативної поведінки в різних культурах;
- формування практичних навичок і вмінь в спілкуванні з представниками інших культур.

А.П. Садохін розглядає міжкультурну комунікацію як обмін між двома і більше культурами продуктами їх діяльності, який здійснюється в різноманітних формах [4, с. 245].

В основі сучасної цивілізації лежить різноманіття культур, які постійно перебувають у взаємозв'язку і взаємодії. При цьому кожна культура має свою мовну систему, за допомогою якої носії спілкуються один з одним. Різні форми мовного спілкування мають назву вербальних засобів комунікації. До найбільш відомих вербальних засобів комунікації належить людська мова, оскільки завдяки мові люди передають і отримують основну масу життєво важливої інформації [5, с. 62].

Значення мови в культурі будь-якого народу неможливо переоцінити. Мова – це інструмент культури, який формує особистість людини, яка саме через мову сприймає менталітет, традиції і звичаї свого народу, а також специфічний культурний образ світу [6, с. 14-15].

Таким чином, мова є специфічним засобом зберігання і передачі інформації, а також керування поведінкою людини. Завдяки мові здійснюється специфічно людська форма передачі соціального досвіду, культурних норм і традицій, через мову реалізується спадкоємність різних поколінь і історичних епох. Мові притаманні багато функцій, але основні – це засіб висловлювання думок, засіб спілкування. Серед численних функцій мови існує комунікативна функція, яка припускає, що без мови будь-які форми спілкування людей стають неможливими. Мова слугує комунікації і може бути названою комунікативним процесом у чистому вигляді. Оскільки культуру як специфічно людську ознаку пристосування до оточуючого середовища теж можна назвати комунікацією, стає очевидним, що зв'язок мови, культури і комунікації є природним і нерозривним.

В епоху Інтернету людське спілкування створює все більше мовних світів і використовує в них весь арсенал мовного співробітництва. Сучасна людина починає розуміти, що культурну самобутність її народу неможливо відокремити від культурної самобутності інших народів, що всі ми підпорядковуємося «законам» культурної комунікації [1, с. 45].

Іноземну мову, як один з головних засобів міжкультурної комунікації, необхідно вивчати як феномен національної культури, як «мовну модель» світу цього народу і цієї культури, і, як результат, можливо сформулювати особливий тип компетенції – лінгвосціокультурну і цим забезпечити повноцінне міжкультурне спілкування і взаєморозуміння, тобто діалог культур.

Міжкультурний вимір у навчанні іноземних мов переслідує не лише прагматичну мету (забезпечити студентів необхідними засобами для мовленнєвої взаємодії з носіями мови), але й – і навіть у більшій мірі – розвиваючу і загально-освітню цілі. Вивчати іноземну мову означає увійти в незнайомий світ, стати відкритим для нового, відчувати культурну спільність з носіями мови й надати спілкуванню особливої повноти й багатомірності.

У сучасних умовах соціально-економічних змін, стрімкого розвитку сільськогосподарського виробництва, впровадження нових технологій, різноманітних форм господарювання виникає потреба в майбутніх спеціалістах сільського господарства з високим рівнем професійної підготовки, одним із компонентів якої повинно бути професійне володіння іноземною мовою. Але для досягнення цієї мети необхідно докорінно змінити саму позицію студента стосовно вивчення іноземної мови. Із пасивного споживача наукової інформації, виконавця готових завдань, студент повинен основну перевагу віддати самостійній праці, розвитку свого творчого потенціалу.

Підготовка з іноземною мовою у вищій школі потребує удосконалення системи організації навчання, створення ефективних дидактичних систем, нових технологій і методів навчання, які могли б забезпечити інтенсивне оволодіння системою знань і на цій основі – суттєвого підвищення рівня самостійної пізнавальної діяльності студентів.

Відповідно до Національної доктрини розвитку освіти основною метою навчання іноземної мови є розвиток у студентів умінь використовувати іноземну мову як інструмент міжкультурного спілкування в будь-яких сферах життєдіяльності. Стратегічною метою є орієнтація навчання на виконання сучасного замовлення – володіння іноземною мовою як засобом комунікації і забезпечення досягнення цієї мети.

Необхідно зазначити, що в процесі міжкультурних комунікацій ми виховуємо у майбутніх фахівців загальну і професійну культуру, розширюємо їхній світогляд, виховуємо особисте ставлення до іншої культури в процесі опанування цієї культури, виховуємо у студентів культуру спілкування, ціннісні орієнтації, почуття, емоції, позитивне ставлення до іноземної мови, культури народу, який розмовляє цією мовою.

Гуманізація вищої освіти на сучасному етапі ставить нові вимоги до спеціаліста в аспекті формування загальної гуманістичної культури студентів. Це означає, що перспективою даної роботи є формування світогляду, який базується на принципах, які визначають загальнолюдські цінності, а також передбачає процес розвитку духовно багатой, високоморальної особистості майбутнього спеціаліста, який здатен розв'язувати творчі завдання.

Література:

1. Буланкина Н. Е. Полиязыковая культура как фактор гуманизации образования / Н. Е. Буланкина // Педагогические технологии. – 2004. – № 3. – С. 38–65.
2. Грушевицкая Т. Г. Основы межкультурной коммуникации: учебник для вузов / Т. Г. Грушевицкая, В. Д. Попков, А. П. Садохин / под ред. А. П. Садохина. – М. : ЮНИТИ – ДАНА, 2002. – 352 с.
3. Корнилов О. А. Языковые модели мира //Россия и Запад: диалог культур / О. А. Корнилов. – М. : Центр по изуч. взаимод. культур, 1994. – 240 с.
4. Садохин А. П. Основы этнологии: учеб. пособие для вузов / А. П. Садохин, Т. Г. Грушевицкая. – М. : ЮНИТИ – ДАНА, 2003. – 351 с.
5. Садохин А. П. Межкультурная коммуникация: учебное пособие / А. П. Садохин. – М. : Альфа – М. : ИНФРА – 2004. – 288 с.
6. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация: учеб. пособие / С. Г. Тер-Минасова. – М. : Слово, 2000. – 264 с.
7. Brown G. Principles of Language Learning and Teaching / G. Brown. – San-Francisco: S. Fr. State University: 1987. – 277 p.
8. Merten S. Fremdspracherwerb als Element interkultureller Bildung / S. Merten. – Frankfurt : Peter Lang, 1995. – 324 S.